

Hoezo repertoire?

Archieven van leven

*Eddy Merckx en Sophia Loren onder het behang.
De manier waarop iemand zotteke zegt.
Kartonnen dozen op de derde verdieping van een antiquariaat.
Regisseur Ignace Cornelissen over zijn repertoirekeuze.*

Enkele jaren geleden kreeg ik omstreeks Kerstmis telefoon van een dramaturg van een groot repertoiregezelschap. Of ik het volgende seizoen nog vrij was en of ik een regie wilde

doen? Ik antwoordde dat ik wel eens wilde komen kennismaken en hij arrangeerde een afspraak met de oude directeur van het gezelschap, even na nieuwjaar.

De dag van de afspraak meldde ik me om elf uur bij de portier aan de achteringang van het theater. Via een netwerk van gangen, trapjes op en trapjes af werd ik naar het kantoor van de directeur geleid. Ik was een beetje zenuwachtig, want ik zou ontvangen worden door een man die ik vroeger vaak had zien spelen en die ik heimelijk bewonderd had voor zijn komisch talent. Met die man zou ik zo meteen gaan praten over mijn werk en een eventuele samenwerking onderzoeken.

De acteur speelde de directeur als een kleine, norske man. Hij begroette me en keek in een grote agenda: 'Het is voor het openingsstuk van volgend seizoen. Had u zelf al aan een bepaald stuk gedacht?' 'Ik wist niet dat het de bedoeling was om meteen concrete afspraken te maken,' antwoordde ik. 'Ja,' zei hij, 'maar ik heb niet veel tijd, want er is zo meteen een nieuwjaarsreceptie.'

Vijf minuten later stond ik terug op straat. Ik moest er maar eens over nadenken en ze zouden me binnen enkele dagen opnieuw contacteren. Ik was verrast door de directheid waarmee hier repertoire werd samengesteld.

Taal

Wij hadden thuis niet veel woorden. Wij waren niet rijk.

Daarom moesten we vaak verschillende dingen met hetzelfde woord omschrijven. De toon waarop dat woord gezegd werd, bepaalde de precieze betekenis. Afhankelijk van hoe mijn moeder zotteke tegen me zei, bedoelde ze ofwel 'lief kindje van mij' ofwel 'vervelend ventje'. Wij waren creatief met taal zonder dat we het zelf wisten. Gewoon uit pure noodzaak.

Omdat taal een schaars goed was bij ons thuis, ben ik taal gaan koesteren. Ik ging op zoek naar woorden. Ik verzamelde ze. Hoe mooier en hoe meer, hoe liever. Mijn verzameling groeide gestaag en gaandeweg ging mijn voorkeur uit naar zinnen. Woorden netjes geordend in een rij, bedoeld om te repliceren. In mijn zoektocht naar replieken kwam ik vrij snel bij theaterteksten uit. Die stilden mijn honger. Gretig verslond ik de woorden en de zinnen van verschillende personages. Eindelijk werd er gepraat in mijn gedachtenwereld. Maar geleidelijk sloop ook de gevoelswereld van de personages in mijn leven. Ik werd geplaagd door de sentimenten van de zinnen die ik ontleende. De pathetiek van de grote klassieke helden ging in de clinch met mijn prille emotionaaliteit. Een emotionaaliteit die bij gebrek aan abstrahering (vanwege het tekort aan woorden) zich tot dan toe niet kon uiten. De twijfel van het ene personage, de verliefdheid van het andere, het werd allemaal mijn deel. Het liet me niet meer los. Maar wiens leven leidde ik nu eigenlijk? Geleidelijk besepte ik dat het bewustzijn van die personages iets vertelde over het mijne en vice versa.

Mijn repertoire

Het samenstellen van een repertoire. Het klinkt als een bezigheid uit lang ver-

vlogen tijden. Lange-termijnplanning is niet meer in. De jachtigheid van het leven verdraagt geen themata.

Het samenstellen van een repertoire is meer en meer een strikt persoonlijke aan gelegenheid geworden. Waar de theaterdirecteur tot voor kort in Londen of Parijs zijn inspiratie opdeed om zijn programma te stofferen, is het nu de regisseur die vaak om heel persoonlijke redenen een stuk kiest. Zo gaat het ook met mij. Omdat ik voor verschillende gezelschappen werk, laat ik het aan de theaterdirecteurs over om te proberen hun zoveelste theaterseizoen spitsvondig te lijmen met vage interpretaties.

Als artistiek leider van Het Gevolg ervaar ik dezelfde moeilijkheid wanneer ik met gastregisseurs werk. Aan de ene kant wil ik oneindig respect opbrengen voor hun artistieke integriteit, maar anderzijds raak ik hierdoor soms in de problemen wat betreft de coherentie van een seizoenprogramma. Het Gevolg wil geen theaterwerkplaats zijn.

Zowel als regisseur maar ook als artistiek leider, is er sprake van een aantal terugkerende thema's. Hoe gaan mensen om met macht? Wat is de positie van de underdog? Of deze macht vertrekt vanuit een woonkamer of vanuit het paleis maakt weinig uit. Hoe zit het mechanisme in mekaar van dwang uitoefenen, bewust of onbewust? Vanuit deze optiek hebben Tsjechovs *Oom Wanja* (Antigone, 1993) en Shakespeares *Henrik V* (Zuidpool, 1993) voor mij veel overeenkomsten.

Maatschappelijke relevantie ervaar ik als heel belangrijk. De noodzaak tot engagement. De wereldverbeteraar die om de hoek komt kijken. Natuurlijk zal de kunst de wereld niet veranderen, maar de kunst kan wel mensen veranderen. Nieuwe horizonten geven. Niet zozeer op het ideële vlak, maar vooral emotioneel. Goed theater doet een appel op de ziel van de toeschouwer.

Gelaagdheid

In de grote vakantie gingen veel van mijn vriendjes op reis naar de zee, naar de Ardennen of nog verder. Hun ouders verruimden op die manier hun einders en konden uitblazen na een jaar hard werken. Bij ons thuis ging men nooit op vakantie. De grote vakantie was het moment bij uitstek om één of meerdere kamers opnieuw te behangen. Een nieuw bloemetjesmotief verschoonde onze horizon. Ik werd gemobiliseerd om het oude